

ОПТИМАЛЬНИЙ АЛГОРИТМ РОЗРОБКИ ТА ЗАПРОВАДЖЕННЯ ЕКОЛОГІЧНОГО ПОДАТКУ

Козьменко С.М., д.е.н., проф., проректор з наукової роботи,
ДВНЗ «УАБС НБУ»

Волковець Т.В., аспірант
Сумський державний університет

Вагомим інструментом економічного механізму управління природокористуванням є податки. Попри очевидність переваг застосування екологічних податків для регулювання процесів природокористування, частина країн не може продемонструвати вражаючих результатів від введення даних податків в той час, як деякі країни взагалі не поспішають з їх впровадженням. Це пов'язано з великою кількістю нюансів щодо запровадження і управління екологічними податками.

Ефективність екологічних податків значною мірою залежить від алгоритму їх розробки і введення. Згідно Кашенко О.Л., щоб реалізувати потенційні переваги екологічних податків, їх запровадження має складатися з наступних кроків:

- 1) визначення фундаментальних характеристик екологічної проблеми;
- 2) вибір компетентного органу для здійснення законодавчого і технічного забезпечення, а також податкового моніторингу;
- 3) встановлення задовільної податкової бази;
- 4) встановлення оптимальної ставки податку [1].

Даний алгоритм доцільно доповнити декількома кроками. Характеристики екологічної проблеми є основою формування цілей розроблюваного екологічного податку. Від того, які цілі передбачає запровадження екологічного податку, залежатиме і визначення податкової бази, і особливо розмір ставки податку. Тому другим кроком пропонуємо вважати формування цілей екологічного податку.

Екологічні податки – складний інструмент управління, наслідки застосування якого можуть бути найрізноманітніші. Тому існує необхідність аналізу можливих варіантів його впливу на різні соціальні групи та різні сектори економіки. Врахування особливостей суб'єктів оподаткування можливе за рахунок визначення спеціальних умов оподаткування. Спеціальні умови можуть містити винятки загальних умов оподаткування, тобто випадки надання податкових пільг та звільнення від оподаткування. Передбачення спеціальних умов забезпечує гнучкість екологічних податків. Тому до алгоритму запровадження екологічних податків пропонуємо додати етап визначення спеціальних умов оподаткування.

На нашу думку, послідовність розробки та запровадження екологічних податків повинна складатися з шести етапів:

1. Визначення характеристик екологічної проблеми;

2. Формування цілей екологічного податку;
3. Вибір відповідальних органів;
4. Встановлення задовільної податкової бази;
5. Розрахунок оптимальної ставки податку;
6. Визначення спеціальних умов оподаткування.

Ефективність впровадження екологічних податків залежить від результатів виконання кожного з етапів. Разом з тим найбільші труднощі виникають на етапах встановлення податкової бази і розрахунку оптимальної ставки податку.

Вибір податкової бази – відповідальне завдання, оскільки недостатньо обґрунтована база оподаткування може спричинити виникнення сумнівів щодо справедливості податку та його економічної доцільності. Більше того, рішення щодо того, що повинно складати базу оподаткування, є невизначеним, особливо коли існує непевність щодо властивостей, екологічного впливу від виробничого використання різних природних ресурсів та споживання продуктів, що мають зовнішній ефект [1].

Ще одним фактором, який необхідно враховувати, є складність вимірювання бази оподаткування. Так моніторинг обсягів шкідливих викидів в атмосферу пов'язаний зі складними вимірвальними процедурами. Обсяги скидів теж важко відстежити. Труднощі вимірювання викидів та скидів значно підвищують витрати на збирання податків. Вважається, що більш зручними для екологічного оподаткування є ресурси та продукція. При встановленні податку на певний ресурс або продукт оцінюється їх потенціал до емісії шкідливих речовин в атмосферу, до утворення відходів тощо.

Отже, зважений і науково обґрунтований підхід до розробки та запровадження екологічних податків дозволить частково вирішити проблему управління природокористуванням в частці забезпечення екологічної безпеки держави.

1. Кашенко, О.Л. Фінанси природокористування [Текст] / О.Л. Кашенко. – Суми : Вид-во «Унів. кн.», 1999. – 421 с.

Міжнародна стратегія економічного розвитку регіону: матеріали III Міжнародної науково-практичної конференції, м. Суми, 19–21 червня 2012 року / за заг. ред. О. В. Прокопенко. – Суми : СумДУ, 2012. – С. 59-61.